Kansalaisuushakemusten käsittelyaikojen ja niihin liittyvän viranomaisyhteistyön seuranta

ASIAN VIREILLETULO

Maahanmuuttovirasto on 18.6.2026 toimittanut apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalaisen päätöksessään 23.7.2025 dnro OKV/1500/80/2025 pyytämän ilmoituksen siitä, miten kansalaisuushakemusten käsittelyajat ovat kehittyneet, sekä mahdollisista Maahanmuuttoviraston lisätoimenpiteistä kansalaisuushakemusten käsittelyaikojen lyhentämiseksi.

Apulaisoikeuskansleri totesi mainitussa päätöksessään, että Maahanmuuttoviraston ilmoituksen perusteella kansalaisuushakemusten käsittelyn ruuhkan purkamiseksi oli toteutettu ja tultiin toteuttamaan useita kehittämistoimenpiteitä. Ne olivat jo lyhentäneet käsittelyaikoja, vaikka merkittäviä viiveitä edelleenkin oli. Maahanmuuttoviraston ilmoituksesta kävi myös ilmi, että kansalaisuushakemusten ratkaisemista viivästytti toisinaan toiselta viranomaiselta saatavan tiedon odottaminen. Maahanmuuttovirasto oli ilmoittanut ottavansa myös viranomaisyhteistyön kehittämisen kohteeksi. Kansalaisuushakemusten käsittelyn tilanne Maahanmuuttovirastossa oli ilmoituksen perusteella viime vuosina kohentunut. Apulaisoikeuskanslerin arvion mukaan käsittelyssä oli kuitenkin edelleen merkittäviä viiveitä sekä laajemmin viranomaistoimintaa koskevia kehittämistarpeita.

Lisäksi keskusrikospoliisi, suojelupoliisi ja Maahanmuuttovirasto ovat 27.3.2026, 17.6.2026 ja 18.6.2026 toimittaneet selvityksensä apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalaisen päätöksessään 30.9.2025 dnro OKV/3121/10/2024 pyytämistä tiedoista mainittujen viranomaisten konkreettisista toimista kansalaisuushakemusten käsittelyn sujuvoittamiseksi. Kanteluratkaisussaan

PL 20, 00023 Valtioneuvosto Puhelin 0295 162501 kirjaamo.okv@gov.fi

www.oikeuskansleri.fi

apulaisoikeuskansleri kiinnitti Maahanmuuttoviraston, keskusrikospoliisin ja suojelupoliisin huomiota hyvän hallinnon edellyttämään viranomaisten välisen yhteistyön edistämisvelvoitteen noudattamiseen.

Apulaisoikeuskansleri totesi päätöksessään, että kantelijan kansalaisuushakemuksen käsittelyaika oli ollut poikkeuksellisen pitkä, noin 42 kuukautta. Hakemus oli odottanut suojelupoliisin lausuntoa noin 25 kuukautta ja keskusrikospoliisin lausuntoa noin 8,5 kuukautta. Asian käsittely osoitti, että Maahanmuuttoviraston, keskusrikospoliisin ja suojelupoliisin oli aihetta ryhtyä konkreettisiin toimiin kansalaisuushakemusten käsittelyn sujuvoittamiseksi sekä hyvän hallinnon edellyttämän viranomaisten välisen yhteistyön edistämiseksi.

SELVITYKSET

Maahanmuuttoviraston käsittelyaikoja ja uusia toimenpiteitä koskevan ilmoituksen mukaan kansalaisuusprosessissa on kuluneen vuoden aikana priorisoitu ruuhkanpurkuprojektin toteuttamista. Huhtikuussa 2025 aloitetun projektin tavoitteena on saada kaikki 31.12.2023 mennessä vireille tulleet kansalaisuushakemukset käsiteltyä vuoden 2026 loppuun mennessä. Projekti on edistynyt suunnitellusti. Projektin alussa päätöstä odotti yhteensä 11 697 sellaista hakemusta, jotka ovat tulleet vireille 31.12.2023 mennessä. 23.5.2026 tällaisia hakemuksia oli 3 170 kappaletta, joista 1 683 oli jo otettu käsittelyyn.

Hakemuskäsittelyn keskittäminen vanhimpiin hakemuksiin on Maahanmuuttoviraston ilmoituksen mukaan johtanut siihen, että käsittelyaikojen keskiarvot ovat edelleen pidentyneet. Tämä aiheutuu Maahanmuuttoviraston mukaan siitä, että vanhimpien hakemusten käsittelyyn kuluu huomattavasti enemmän aikaa kuin tuoreempien hakemusten käsittelyyn. Esimerkiksi huhtikuussa 2026 tehdyistä päätöksistä 42 % kohdistui kaikkein vanhimpiin hakemuksiin. Myös kielteisten päätösten määrä on hieman kasvanut edellisestä vuodesta, mikä myös pidentää hakemusten käsittelyaikaa. Kokonaiskäsittelyajat ovat nousseet elokuusta 2025 lukien. Myös nopeammin käsiteltävien hakemusten kokonaiskäsittelyaika ovat nousseet loppuvuonna 2025. Tätä selittää vuoden 2025 lopulla tehty koriuudistus, jonka seurauksena nopeammin käsiteltävien hakemusten työjonoihin siirtyi aikaisempaa vanhempia hakemuksia. Tämä on hidastanut lyhyellä aikavälillä käsittelytyötä, koska mainituissa työjonoissa on ollut tarve pyytää hakijoilta lisäselvityksiä ja täydennyksiä aikaisempaa enemmän. Jotta hakemusruuhka ei muutu pysyväksi, on Maahanmuuttovirasto huhtikuussa 2026 päättänyt kohdistaa osan ruuhkanpurkuun ohjatusta resurssista tuoreempien hakemusten käsittelyyn.

Maahanmuuttoviraston tavoitteena on, että kansalaisuushakemusten käsittelyaika vakiintuu keskimäärin yhteen vuoteen vuoden 2028 loppuun mennessä. Vuodelle 2026 asetettu tulossopimustavoite on, että 70 % kansalaisuushakemuksista pystyttäisiin käsittelemään 12 kuukaudessa. Tämänhetkinen arvio on, että tavoitetta ei saavuteta vuoden 2026 loppuun mennessä.

Maahanmuuttovirasto on toteuttanut edellä mainittujen toimenpiteiden lisäksi vielä muun muassa yrittäjähakijoiden hakemuskäsittelyä koskevan ohjeistuksen päivittämisen elokuussa 2025. Marraskuussa 2025 Maahanmuuttovirasto teki kaksi yrittäjien kansalaisuushakemusten käsittelyä ohjaavaa linjaavaa päätöstä. Tämän jälkeen yrittäjähakijoiden hakemusten käsittelyn automaatioastetta on voitu nostaa. Maahanmuuttovirasto on myös uudelleenorganisoinut työtä niin, että apulaistarkastajien koreihin ohjautuvien nopeasti käsiteltävien hakemusten käsittely saadaan reaaliaikaiseksi koriuudistuksen jälkeisen käsittelyn hidastumisen jälkeen. Lisäksi Maahanmuuttovirasto on sujuvoittanut esittelymenettelystä tapahtuvaa kielteisten päätösten tekemisen prosessia muun muassa pilotoimalla yhdellä nimellä tehtäviä kielteisiä päätöksiä.

Maahanmuuttovirasto on suunnitellut lisätoimenpiteinään vielä laajentavansa yhdellä nimellä tehtävien kielteisten päätösten käyttämistä, ottavansa käyttöön uuden työkalun, joka nopeuttaa edellytyskohtaista manuaalista käsittelytyötä, organisoivansa työtä edelleen käsittelyn tehostamiseksi, selvittävänsä mahdollisuuksia automaation lisäämiseen, jatkavansa niiden kohtien tunnistamista soveltamiskäytännöstä, joita olisi mahdollista sujuvoittaa edelleen, selvittävänsä mahdollisuutta tehdä kielteinen päätös sellaisessa asiassa, jossa odotetaan keskeneräistä rikosasiaa ja/tai lainvoimaista tuomiota, sekä keventävänsä riskiperusteisesti vanhan lain aikana vireille tulleiden hakemusten käsittelyä vuoden 2026 loppuun mennessä.

Keskusrikospoliisi on todennut selvityksessään, että keskusrikospoliisissa on toteutettu vuoden 2024 aikana organisaatiouudistus, jonka yhtenä seurauksena niin sanotun hallinnollisen rikostorjunnan lausuntoasioita, kuten kansalaisuushakemuksiin liittyvät lausuntoasiat, keskitettiin uuteen yksikköön. Keskittämisellä pyritään lausuntoasioiden käsittelyn, annettujen lausuntojen ja eri lausuntoprosessien tasalaatuisuuden sekä sujuvuuden parantamiseen.

Keskusrikospoliisin selvityksen mukaan uusi yksikkö on saanut erillisrahoitusta. Sillä yksikköön on rekrytoitu kevään 2025 aikana uusia määräaikaisia työntekijöitä, joiden keskeisenä tehtävänä on tukea ja kehittää yhteistyötä sekä hallinnollista rikostorjuntaa Maahanmuuttoviraston kanssa. Lisäksi tehtävänä on kehittää Maahanmuuttovirastolle annettavien lausuntojen käsittelyä. Kehitystyö liittyy muun muassa tiedonhallintaan ja viranomaisyhteistyön prosesseihin. Yksikössä on myös käytössä tiedonhallinta-alusta, josta löytyy kootusti tieto lausunnoista ja niiden määräpäivistä. Mikäli jonkin asian käsittely kestää normaalia pidempään, pyydetään asian käsittelyyn lisäaikaa Maahanmuuttovirastolta.

Keskusrikospoliisi on vielä todennut, että se, suojelupoliisi ja Maahanmuuttovirasto ovat vuoden 2025 aikana sopineet uusista toimintatavoista ja luoneet ohjeistuksia lausuntoasioiden käsittelylle. Yhteistyötä mainittujen viranomaisten välillä on syvennetty merkittävästi vuoden 2025 aikana. Toimintamallien kehittämistä jatketaan edelleen.

Suojelupoliisin selvityksen mukaan se on vuodesta 2025 alkaen toteuttanut lausuntoasioita koskevien sisäisten menettelyjen uudistamis- ja kehittämistoimia, ja lausuntoasioiden resursseja on vahvistettu merkittävästi. Lausuntoasioiden hoitaminen, mukaan lukien Maahanmuuttoviraston kansalaisuushakemuksia koskevat lausuntopyynnöt, on keskitetty suojelupoliisissa yhteen osastoon. Tämä mahdollistaa lausuntoasioiden aiempaa tehokkaamman johtamisen sekä käsittelyssä olevien asioiden etenemisen ja käsittelyaikojen seurannan.

Lausuntoasioissa suojelupoliisi tekee selvityksensä mukaan säännöllisesti yhteistyötä muun muassa Maahanmuuttoviraston kanssa. Suojelupoliisi ja Maahanmuuttovirasto ovat yhteistyössä selvittäneet keinoja prosessiensa yhteensovittamiseksi siten, että lausuntomenettelyn sujuvuutta voidaan edelleen parantaa.

Maahanmuuttoviraston selvityksen mukaan Maahanmuuttovirasto ja suojelupoliisi ovat tapaamisissaan 11.9.2025 ja 13.4.2026 sopineet hakemuskäsittelyn aikana suojelupoliisille lähetettävien lausuntopyyntöjen yhden kuukauden määräajan käyttöönottamisesta. Suojelupoliisilla on kuitenkin mahdollisuus pyytää tapauskohtaisesti lisäaikaa.

Maahanmuuttoviraston selvityksen mukaan Maahanmuuttovirasto ja keskusrikospoliisi ovat tapaamisessaan 13.4.2026 sopineet hakemuskäsittelyn aikana keskusrikospoliisille lähetettävien lausuntopyyntöjen kolmen kuukauden määräajan käyttöönottamisesta. Myös keskusrikospoliisilla on mahdollisuus pyytää tapauskohtaisesti lisäaikaa. Niin sanotuissa selkeissä ei lausuttavaa -tilanteissa keskusrikospoliisi toimittaa vastauksen kahden viikon kuluessa. Keskusrikospoliisin suojelupoliisia pidempi määräaika aiheutuu keskusrikospoliisin tämänhetkisistä resursseista.

RATKAISU

Maahanmuuttoviraston ilmoituksen perusteella kansalaisuushakemusten käsittelyn ruuhkan purkamiseksi on toteutettu ja tullaan toteuttamaan useita kehittämistoimenpiteitä. Toimenpiteet ovat jo lyhentäneet tiettyjen hakemusten käsittelyaikoja. Viime aikoina kansalaisuushakemusten käsittelyaikojen keskiarvot ja kokonaiskäsittelyajat ovat pidentyneet, kun käsittelyssä on keskitytty vanhimpiin hakemuksiin.

Kansalaisuushakemusten käsittelyn tilanne Maahanmuuttovirastossa on selvityksen perusteella viime aikoina edelleen kohentunut etenkin vanhojen hakemusten osalta. Kansalaisuusasioiden käsittelyssä on kuitenkin edelleen merkittäviä viiveitä, ja Maahanmuuttoviraston tarkoituksena on toteuttaa vielä lisää toimenpiteitä ruuhkan purkamiseksi.

Maahanmuuttoviraston, keskusrikospoliisin ja suojelupoliisin selvitysten perusteella mainitut viranomaiset ovat sopineet kansalaisuushakemuksiin liittyvien asioiden käsittelyn uusista

toimintatavoista ja luoneet ohjeistuksia ja vakioituja määräaikoja lausuntopyynnöille. Keskusrikospoliisi ja suojelupoliisi ovat myös uudelleenorganisoineet omia lausuntotoimintojaan lausuntojen antamisen sujuvoittamiseksi.

Maahanmuuttoviraston yhteistyö keskusrikospoliisin ja suojelupoliisin kanssa kansalaisuushakemuksiin liittyvissä lausuntoasioissa on siten viime aikoina tiivistynyt ja parantunut. Tehdyt parannustoimet on kuitenkin toteutettu tai sovittu vasta hiljattain, joten niiden vaikuttavuus ei ole vielä arvioitavissa.

Asian laillisuusvalvonnalliseksi seuraamiseksi pyydän Maahanmuuttovirastoa ilmoittamaan viimeistään 30.6.2027, miten kansalaisuushakemusten käsittelyajat ovat kehittyneet, miten keskusrikospoliisin ja suojelupoliisin kanssa sovitut kansalaisuushakemuksiin liittyvien lausuntojen antamisen määräajat ovat käytännössä toteutuneet, sekä mahdollisista uusista toimenpiteistään kansalaisuushakemusten käsittelyaikojen lyhentämiseksi.

Lähetän tämän päätökseni tiedoksi keskusrikospoliisille ja suojelupoliisille.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri Petri Martikainen

Esittelijäneuvos Elina Nyholm